

ԵԿԵՂԵՑԱԳԻՏԱԿԱՆ

ԵՐԿՈՒ ԿԱՆՈՆՆԵՐ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆՆԵՐՈՒ

Քրիստոս, Աստուծոյ Որդին, հիմնադիրն է եւ մշտնջենական գլուխը իր եկեղեցիին: Իր անմիջական գործակիցներն էին իր ընտրած 12 առաքեալները: Քրիստոս սորվեցուց եւ պատրաստեց զանոնք շարունակելու մարդոց փրկութեան իր առաքելութիւնը:

Իր Համբարձումէն անմիջապէս առաջ, Քրիստոս իր առաքեալներուն տուաւ իշխանութիւն՝ մկրտելու, սորվեցնելու եւ աշակերտներ ընելու բոլոր ազգերէն իրեն համար: (Մատթէոս 28:18): Սուրբ Հոգին ստանալէն ետք, Հոգեգալստեան տօնին օրը, առաքեալներ ստացան լրիւ պատասխանատուութիւն քարոզելու Աւետարանը, որովհետեւ միայն այդ օրն էր որ անոնք ունեցան ամբողջական գիտութիւն, հասկացողութիւն եւ քաջութիւն երթալու եւ կատարելու քրիստոնէական առաքելութեան գործը: (Յովհաննէս 14:26):

Քրիստոնէական առաքելութեան գործի շարունակականութիւնը եւ յաջողութիւնը ապահովելու համար, առաքեալներ նշանակեցին երէցներ եւ եպիսկոպոսներ տալով անոնց իշխանութիւն կառավարելու նոր կազմակերպութեամբ համայնքները: Այսպէսով, ուրեմն, հաստատուեցաւ ձեռնադրութեան կարգը եկեղեցւոյ մէջ կանոնի ժամանակէն:

Եկեղեցին պատասխանատու է հայթայթելու ուսեալ անհատներ որոնք իւրացուցած են քրիստոնէութեան ճշմարիտ գիտութիւնը, ունին քրիստոնէական հաւատքը եւ կարող են պաշտպանելու եկեղեցին հերետիկոսներու եւ սխալ ուսուցումներու դէմ:

Ձեռնադրութեան սուրբ կարգը հայ եկեղեցւոյ եօթը խորհուրդներէն մին է, որ պէտք է յարգուի խոնարհութեամբ եւ զայն ստանալու համար պէտք է մօտենալ լրջօրէն, հաւատքով եւ մաքուր խղճով:

Ձեռնադրութիւն տեղի կ'ունենայ երկու ձեւով: Առաջին, ձեռնադրութեամբ եպիսկոպոսը իր ձեռքերը կը դնէ նւիրեալին կամ ընծայացուին գլուխին: (Գործք 6:6): Երկրորդ, ընծայացուն սուրբ միւտոնով կ'օծուի ձեռնադրութեան պահուն, այնպէս ինչպէս կ'օծուէին թագաւորներն ու մարգարէները Հին Կտակարանի ժամանակաշրջանին:

Սբ. Գրիգոր Տաթեւացի (14րդ դար), հայ եկեղեցւոյ իմաստուն եւ նշանաւոր աստուածաբաններէն, կարգաւորած է երկու կանոններ մասնաւոր իշխանութիւն տալու կուսակրօն եկեղեցականներուն, որոնք կարողութիւն ունին քարոզելու Աւետարանի ճշմարիտ խօսքը: Եպիսկոպոսը այս իշխանութիւնը կը շնորհէ ընծայացուին եկեղեցւոյ մէջ՝ յատուկ արարողութեամբ: Այդ երկու կանոններն են. -

1. Մասնաւոր իշխանութիւն վարդապետութեան:
2. Մայրազոյն իշխանութիւն վարդապետութեան:

Այս երկու կանոններուն արարողութիւնները ձեռնադրութեան արարողութիւններ չեն, այլ տարբեր աստիճաններու տուչութիւն, որ կուսակրօն եկեղեցականը կրնայ ստանալ իր կենդանութեան ուսեալ ատեն իր ձեռնադրութեանէն ետք: Շատ առիթներով, եկեղեցականներ եպիսկոպոս ձեռնադրուած են

առանց ունենալու վարդապետութեան այս աստիճանները, սակայն իրենց եպիսկոպոս ձեռնադրութենէն ետք ստացած են զանոնք: Որովհետեւ, այն եպիսկոպոսը որ չունի այդ վարդապետութեան աստիճանները, չի կրնար շնորհել զանոնք ուրիշ անձի մը:

ՄԱՆԱԻՈՐ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆ ՎԱՐՂԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

Այս առաջին կանոնով եկեղեցականը կը ստանայ չորս աստիճաններ, որմէ ետք ան կը կոչուի վարդապետ, այսինքն ուսուցիչ: Այս վարդապետութեան աստիճանով, եկեղեցականը եկեղեցւոյ համար կը դառնայ այն վկայիսկ անձը, որ կարող է քրիստոնէութիւն սորվեցնել:

Նախ քան այս աստիճանի ստացումը, թեկնածու (նուիրեալ) եկեղեցականէն կը պահանջուի դատապարտել (նզովել) բոլոր հերետիկոսները եւ մերժել անոնց սխալ ուսուցումները, որոնք հակառակ են հայ եկեղեցւոյ ըմբռնումին, եւ խոստանալ հետեւիլ մեր եկեղեցւոյ հայրերուն որոնք քարոզեցին եւ ձեւաւորեցին եկեղեցւոյ ճշմարիտ հաւատքը: Յետոյ, թեկնածուն կը յայտարարէ թէ ինք կ'ընդունի հայ եկեղեցւոյ դաւանանքը՝ կարգաւորով լրիւ բնագիրը եկեղեցւոյ հաւատքի դաւանութեան:

Այս աստիճանները կը շնորհուիին եկեղեցականին՝ եպիսկոպոսի ձեռքով: Իւրաքանչիւր աստիճանի տուչութեան, եպիսկոպոսը կը յանձնէ ընծայացուիին (նուիրեալին) իշխանութեան զաւազանը եւ կը նկարագրէ իմաստը տրուած աստիճանին:

Այս տեղ զանց պիտի ընենք բոլոր սուրբ գրային ընթերցումները եւ մանրամասնութիւնները, սակայն թարգմանաբար պիտի տանք եպիսկոպոսին արտասանած խօսքերը աստիճանի տուչութեան պահուն: Կատարուած մէջբերումները թարգմանած ենք «Մաշտոց Զեռնադրութեան» գրքէն:

Վարդապետութեան չորս աստիճաններն են.

1. «Առ այս սուրբ զաւազանը Սուրբ Հոգիին ձեռքէն, ունենալ իշխանութիւն քարոզելու կեանքի խօսքը ողջամիտ վարդապետութեան հաւատացեալներու ազանջին:»

2. «Առ իշխանութիւն Սուրբ Հոգիէն ընդունելու վարդապետութեան երկրորդ աստիճանը, սորվեցնելու անպէտները եւ խրատելու ըմբոստներն ու անկարգները:»

3. «Առ երրորդ աստիճանը մասնաւոր վարդապետութեան, Սուրբ Հոգիին կարողութեամբ ապաշխարութեան կանչելու

մեղաւորները, եւ մոլորածները դարձնելու ղէպի ճշմարիտ գիտութիւն: Իսկ երբ Հովուապետը (Քրիստոս) յայտնուի, պիտի ընդունիս փառքի անթառամ պսակը:»

4. Առ չորրորդ աստիճանը մասնաւոր վարդապետութեան Սուրբ Հոգիին ձեռքէն: Գնա եւ քարոզէ սուրբ Աւետարանը, առաքելներուն եւ մարգարէներուն գործերը եւ սուրբ հայրերուն հաստատած կանոններուն հրամանները ողջամիտ վարդապետութեամբ, ըստ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ: Առանց աշտուութեան եւ երկկիւղի սորվեցուր եւ խրատէ, սաստէ, յանդիմանէ, եւ դարձեալ մխիթարէ ըստ (Պողոս) առաքելի ըսածին: Եւ դուն Աստուծոյ առջև պիտի ըլլաս մշակ առանց ամօթի եւ ծառայ ազնիւ, անունդ գրելով կեանքի Գրքին մէջ՝ երջանիկ սուրբ վարդապետներու (ուսուցիչներու) խումբին հետ:»

ՄԱՅՐԱԳՈՅՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆ ՎԱՐՂԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

Այս երկրորդ կանոնը կը կոչուի ծայրագոյն իշխանութիւն վարդապետութեան, ուսուցանելու ճշմարիտ խօսքը, որ կը տրուի վարդապետին յաւելելով տասր աստիճաններով:

Այս անգամ եւս, թեկնածու եկեղեցականէն կը պահանջուի, որ ան բացայայտօրէն հրաժարի բոլոր սխալ ուսուցումներէն, որ եկեղեցին կը մերժէ ընդունիլ: Նոյնպէս, ան պէտք է խոստանայ հետեւիլ եկեղեցւոյ հայրերու ուղիէն, որոնք քարոզեցին եւ ձեւաւորեցին ճշմարիտ հաւատքը հայ եկեղեցւոյ:

Ահաւասիկ այն տասը աստիճանները որ եպիսկոպոսը կուտայ վարդապետին:

1. «Ան այս մաքուր եւ սուրբ զաւազանը Սուրբ Հոգիի ձեռքէն, ունենալով իշխանութիւն մխիթարելու պէս պէս փորձութիւններէն վշտացածները եւ տրտմածները՝ պսակադրուելու յոյսով, ըստ այն խօսքին որ Տէրը կ'ըսէ, 'Մխիթարեցէք, մխիթարեցէք իմ ժողովուրդս': Եւ դուն, վաստակիդ համաձայն, պիտի ընդունիս Սուրբ Հոգիին մխիթարութիւնը մարմնիդ եւ հոգիիդ համար. ամէն:»

2. «Ան կարողութիւն Սուրբ Հոգիէն՝ ընդունելու երկրորդ աստիճանը ծայրագոյն վարդապետութեան, եւ ըլլալու միջնորդ Աստուծոյ եւ մարդոց, ուղղելու մոլորածները, ըլլալու հանգստարան (նաւահանդիստ) ժողովուրդին, բարեխօսելու Աստուծոյ, պիղծերը սրբելու, մեղաւորները

արդարացնելու, անհաւատները հաւատքի հրաւիրելու, անգէտները գիտակից ընելու, անօրէնները Աստուծոյ օրէնքին մօտեցնելու, Աստուծոյ որդի եւ ժառանգ ընելու: Եւ դուն պիտի ըլլաս իբրեւ պտղատու ծառ՝ արդիւնաւէտ բոլորին, ապրելով Աստուծոյ կամքի օրէնքին համաձայն: Որովհետեւ, զանոնք կատարելով եւ ուսուցանելով մեծ պիտի կոչուիս մեր Տէր Յիսուս Քրիստոսի արքայութեանը մէջ, միւս սուրբերուն հետ. ամէն:»

3. «Առ երրորդ աստիճանը վարդապետութեան կարողութեամբ Սուրբ Հոգիին, մեղաւորները ապաշխարութեան հրաւիրելու, որոնք գիտակցաբար եւ անգիտակցաբար ինկան չարի թակարդները՝ ետ դարձնելով զանոնք բոլոր չարութիւններէն, ինչպէս անառակ որդիին դարձը, ներելով անոնց բոլոր մեղքերը եւ ետ առնով անոնց առաջին (անմեղութեան) պատմուճանը: Եւ երբ Հովուապետը (Քրիստոս) յայտնուի, դուն պիտի ստանաս փառքի անթառամ պսակը:»

4. «Որդեակ, մոռ չորրորդ աստիճանը վարդապետութեան, եւ իմացիր թէ՛ Նսայի մարգարէն, անապատի մէջ եղող ձայնը, քեզի ինչ ըսաւ բարձր ձայնով: Որով, դուն պէտք է որ մեղաւորներուն՝ տգէտներուն եւ անհաւատներուն, քարոզես առանց կեղծիքի եւ առանց մարդահաճութեան (ակնառութեան), պարզ եւ յստակ քարոզես, իմաստութեամբ եւ գիտութեամբ քարոզես, կշտամբես, յանդիմանես, խրատես եւ մխիթարես, լքուած (անապատ) եւ խաղաղ (անքոյթ) տեղեր քարոզես, այսինքն՝ առանձնացածներուն եւ հոգիով քանդուածներուն: Եւ մեր Տէրը Յիսուս Քրիստոս պիտի լուսաւորէ քու մօրիդ աչքերը, լուսաւորելով քու մէջը գիտութեան լոյսը եւ Տիրոջ կողմէ պիտի կոչուիս՝ դուք էք լոյսը աշխարհի, եւ դարձնալ թէ՛ քու մէջը խաւարի մասնիկ մը չկայ, որովհետեւ ամէն ինչ լուսաւոր պիտի ըլլայ, եւ իբրեւ արեգակ պիտի ծագիս երկնքի արքայութեան մէջ, բոլոր սուրբերուն հետ, ըստ մեր Տիրոջ Յիսուսի հրամանին. ամէն:»

5. «Առ հինգերորդ աստիճանը վարդապետութեան, եւ լսէ սրբախօս մարգարէին կրկնաբանութեանը թէ՛ պատրաստեցէք Տիրոջ ճանապարհները եւ հարթեցէք մեր Աստուծոյ շաւիղները:՝ Ուրեմն, դուն ալ յօժար կամքով պատրաստէ Տիրոջ ճանապարհները օրէնքով եւ հաւատքով՝ հաւատացեալներու հոգիին եւ մարմնին մէջ: Եւ ըստ քու աշխատանքիդ եւ վաստակիդ արժանի պիտի ըլլաս ժառանգել խոստացուած տեղը թէ՛ ուր որ ես եմ

այնտեղ պիտի ըլլայ նաեւ իմ ծառան:՝ Նոյն այդ տեղոյն սէրով միտքդ միշտ թող բոցավառի. ամէն:»

6. «Առ վեցերորդ աստիճանը վարդապետութեան, եւ յիշէ թէ՛ ինչպէս նոյն Նսայի մարգարէն օրէնք կը սահմանէ այս աստիճանի մասին իր գրքին մէջ, ըսելով, 'Նչիր բարձր լեռանդ վրայ, Սիօնի աւետարանիչ, այսինքն, բարձրացիր ամենէն բարձր եւ դժուարին առաքիլութեանց գլուխն ու կատարը, եւ ապա քարոզէ Աստուծոյ խօսքը: Չանոնք կատարելով, դուն արժանի պիտի ըլլաս անպատմելի խնդութեան, ժառանգելու կեանքը,՝ այն ինչ որ աչքք չտեսաւ, անկանջը չլսեց եւ մարդու սիրտը չմտաբերեց', բազմապատիկ փոխարէնով՝ բոլոր սուրբերուն հետ մեր Քրիստոս Աստուծոյ շնորհւ. ամէն:»

7. «Առ եօթներորդ աստիճանը վարդապետութեան, որպէսզի Սուրբ Հոգիին շնորհներով կարողանաս կատարել գործով այն ինչ որ բերնով պիտի քարոզես: Այնպէս որ, անով զօրացած, քարոզութեան խօսքը պիտի արդիւնաւորուի, ըստ մարգարէի խօսքին որ կ'ըսէ՝ ձայնդ զօրաւոր բարձրացուր:՝ Միշտ ընելով եւ սորվեցնելով մեծ պիտի կոչուիս մեր Տիրոջ Յիսուս Քրիստոսի արքայութեանը մէջ. ամէն:»

8. «Առ ութերորդ աստիճանը վարդապետութեան, որովհետեւ առ իր զօրութիւն Քրիստոսէ ըլլալու իբրեւ վէժ՝ անշարժելի դժոխքի զօրութիւններէն (դռներէն), համարձակ քարոզելու եւ չվախնալու մահէն: Փառք չորսալ մարդոցմէ, կաշառք չստանալ մարդահաճ չըլլալ (մի՛ երեսս), աշտութիւն չընել եւ չծուլանալ յուսադրուելով (Նսայի) մարգարէին սա հրամանէն՝ 'Բարձրացուցէք ձեր ձայները եւ մի վախնաք': Այսպիսով, աստուածային հրամանին խոստումը պիտի կատարուի քու վրայդ, ըստ այն ճշմարիտ խօսքին որ կ'ըսէ, ինչ որ ձեզի կ'ըսեմ ամենուն կ'ըսեմ, գրելով քու անունդ կեանքի Գլխին մէջ՝ երջանիկ առաքեալներու խումբին հետ. ամէն:»

9. «Առ իններորդ աստիճանը վարդապետութեան, որովհետեւ հրաման առ իր մեր Տիրոջմէն, Յիսուս Քրիստոսէն, երթալ եւ քարոզել տիեզերքի բոլոր ոլորտները եւ աւետարանել առաջին եւ վերջին գալուստը Անոր: Ըստ Նսայի մարգարէի խօսքին որ կ'ըսէ, 'Ըսէ Յուդայի քաղաքներուդ, ահաասիկ Տէրը, Տէրը կուգայ զօրութեամբ եւ իր բազուկը՝ իշխանութեամբ: Ուստի, մենք բոլորս կը խնդրենք մեր ամենաբարի եւ քաջ

Հովուապետին (Քրիստոսին), որ քեզի տայ սրտի լայնութիւն եւ ուժգնութիւն ամէն բանի մէջ իր հօտը պահպանելու, որ քեզի յանձնուած է, կառավարելու զայն ըստ Տիրոջ հաճոյքին եւ մինչեւ չափահաս տարիքի վերջաւորութիւնը հասցնելու Քրիստոսի: Եւ դուն Անոր առջեւ պիտի ներկայանաս որպէս մշակ առանց ամօթի եւ ծառայ ազնիւ, եւ պիտի ստանաս իշխանութիւն տասը քաղաքներու վրայ ու վարձատրուիս մեր Քրիստոս Աստուծոյն ամէն:» (Ղուկաս 19:17):

10.«Առ այս վերջին տասներորդ աստիճանը, որ կը լրացնէ տասնչորս աստիճանները: Ուրեմն, Սուրբ Հոգիէն ստացար շնորհք կատարելու բանաւոր հինգ արտայայտութիւններ եկեղեցւոյ մէջ՝ որ (Պողոս) առաքեալ կարգաւորած է, այսինքն՝ սաղմոսել, վարդապետել, յայտնել աստուածային խօսքը, լեզուներ խօսիլ եւ թարգմանել (խօսուած լեզուները) եղբայրներու զօրացման (չինութեան) եւ Աստուծոյ եկեղեցիի յաջողութեան (կատարումին): (Բ. Կորնթացւոց 14:4): Տէր Յիսուս Աստուած որ կարող է զօրացնել քեզ եւ հաստատել այդ բանին մէջ, պիտի պահէ քեզ քաղցրութեամբ եւ ամրացնէ օրհնութեամբ: Պիտի ծաղկազարդէ շնորհափայլութեամբ քու միտքդ եւ զգայարաններդ, սիրտդ եւ խորհուրդներդ, խօսքերդ եւ գործերդ, մուտքդ եւ ելքդ իր ապահով աջին ներքեւ: Իր հզօր ձեռքով եւ բարձր բազուկով պիտի թափէ քու վրադ Սուրբ Հոգիի շնորհները եթէ անտեսակ պայծառութեամբ, ինչպէս ըրաւ առաքեալներու խումբին կրակէ լեզուներ սփռելով անոնց վրայ, պիտի հրազինէ քեզ հրեշտակներուն եղած շնորհաբաշխութեամբ զմայլելու, հրճուելու, զուարճանալու, ցնծալու խայտալից բերկրանքով անսպառ ուրախութեամբ, ըմպելու Աստուծոյ փափկութեան վտակէն՝ օրհնութեան այս շնորհներով՝ Հօր եւ Որդիին եւ Սուրբ Հոգիին անունով. որուն փառք յաւիտեանս: Ամէն:»

Եզրակացութիւն

Վարդապետութեան աստիճաններու տուչութեան այս երկու կանոնները կը շնորհուին կուսակրօն եկեղեցականին եպիսկոպոսի կողմէ յատուկ արարողութիւններու ընթացքին:

Առաջին կանոնը նախապայման է երկրորդ կանոնի տուչութեան համար: Եկեղեցական մը կրնայ արժանի ըլլալ վարդապետութեան մասնաւոր իշխանութեան ստացման, բայց ոչ

անպայման ծայրագոյն վարդապետութեան իշխանութեան:

Ծայրագոյն վարդապետներուն պաշտօնն է «... ունենալով վարդապետութեան ուսում եւ գիտութիւն Հին եւ Նոր աստուածային Կտակարաններուն եւ դասնութիւն ուղղափառ խոստովանութեան Սուրբ Երրորդութեան եւ մեր Քրիստոս Աստուծոյ մարդկայութեան մասին, պէտք է ճատասանեն եւ անխափան քարոզեն ամէն տեղ: Անոնց պատիւը աւելի մեծ է քան Քորնպիսկոպոսին (եպիսկոպոսի մը ենթակայ եպիսկոպոսին) տրուած պատիւէն, որ չունի ծայրագոյն վարդապետութեան զաւագան:»

Ծայրագոյն վարդապետներ «պէտք է ըլլան իբր եւ վէմ անշարժ ելի դժոխքի զօրութիւններէն (դոններէն), եւ պէտք չէ ունենան թերութիւն իրենց հաւատքին կարգ կանոնին եւ կրօնքին մէջ: Այլ, պէտք է ըլլան հեզ եւ խոնարհ, աշխատասէր եւ ուսուցանող, եւ իրենց անձերը ընել օրինակ ըլլոր առաքինութիւններուն: Այն ինչ որ կը քարոզեն, նոյնը պարտին իրենք ընել ըստ Տիրոջ խօսքին որ կ'ըսէ, եթէ այս բանը գիտէք, աւելի երանելի էք եթէ զանոնք կը կատարէք: Դարձեալ կ'ըսէ, Ան որ կը կատարէ եւ կը սորվեցնէ, ան մեծ պիտի կոչուի երկնքի արքայութեան մէջ: Ապա թէ ոչ իրենց շրթունքները պիտի ամչցեն իրենց ըրած գործերը, եւ ժողովուրդը խօսակցութեան մէջ չըսէ իրենց թէ՛ ինչո՞ւ չէք կատարեր այն ինչ որ կ'ըսէք:»

Հովիւ

ՍԱՄՈՒԷԼ Ծ. ՎՐԴ. ԱՂՈՅԵԱՆ